

Ono, Türk yapay zekasıyla 20 ülkeye ulaşacak

■ **İstanbul Sanayi Odası** Girişim Sermayesi Yatırım Fonu (**İSO GSYF**), ilk stratejik start-up yatırımını yerli yapay zekâ şirketi Ono'ya yaptı. Ono Kurucusu Tunç Erman, yurt dışı açılımlarında öncelikli amaçları arasında, Türk beyin gücünün

Türkiye'ye geri kazandırılması olduğunu da söyledi. Türkiye'nin en önemli şirketlerinin yanı sıra halen İngiltere, Almanya, Bulgaristan, İtalya, Azerbaycan, Çekya ve Rusya'da da faaliyetlerini sürdürdüklerini belirtti.

Yılın son çeyreğinde üretim gelişmeleri

EKONOMİDE UFUK TURU
Fatih Özatay
fatih.ozatay@etu.edu.tr

Ekim ayındaki üretim gelişmelerini gösteren üç önemli veri açıklandı. Geçen hafta **sanayi** üretim endeksi, dün ise hizmet ve inşaat üretim endeksleri. Dikkat çekici gelişmeleri özetleyeceğim ama önce bir uyarıda bulunmam gerekiyor. Daha önce de altını çizdim; GSYH ile üretim endekslerinin hareketleri son dönemde önemli farklılıklar gösteriyorlar. Özellikle **sanayi** üretim endeksi ile GSYH'nin **sanayi** alt kalemi için geçerli bu olgu. Oysa üretim endeksleri, GSYH gibi çeyrek yıllık frekansta değil de üç aylık frekansta yayımlandıkları için daha günceller ve ekonomideki gidişat hakkında GSYH yayımlanmadan önce bize önemli ipuçları veriyorlar. Daha doğrusu, vermele-ri beklenir. Öyle ya, kafa karıştıracaklarsa neden üretim endeksi hesaplanıp, yayımlansın? Sonuçta, özellikle veri toplama kısmı dikkate alındığında bir dolu iş.

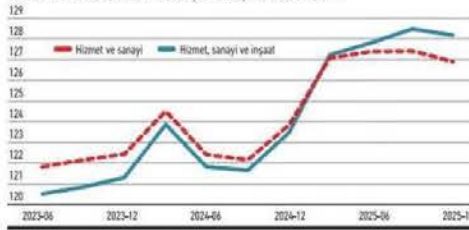
İki grafik veriyorum. İlkinde endeks değerleri yer alıyor. GSYH'deki ağırlıklarını kullanarak **sanayi**, hizmet ve inşaat endekslerini birleştiriyorum. Bir de aynı işlemi inşaatı dışlayarak yapıyorum. İkinci grafikte ise her iki üretim endeksinin bir çeyrek öncesine kıyasla değişim oranları yer alıyor. Veriler, ekonomi programının uygulanmasına bağlanmadan önceki son çeyrek olan 2023'ün ikinci çeyreğinden başlıyorlar ve çeyreklik frekansta 2025'in üçüncü çeyreğinde bitiyorlar. Çeyreklik ortalamaları ifade ediyorlar. Ekim ayı verisi, 2025'in dördüncü çeyreğinin ilk verisi; onu da dördüncü çeyrek yerine kullandım.

Üretim düzeylerine (ilk grafikteki endekslere) bakıldığında ve inşaat dışlandığında üretim artışı yok. İnşaatın payının diğerlerine göre çok düşük olmasına karşın (hizmetin payının onda biri, **sanayinin** payının ise yüzde 23'ü), inşaat eklendiğinde yılın ilk üç çeyreğinde üretim artışı görülüyor. Ama daha öncesindeki şiddette değil. İkinci dikkat çekici özellik ise, bir dönem öncesine kıyasla (çeyreklik) büyüme oranları incelendiğinde sap-tanıyor. Büyüme oranları bu yılın başından bu yana belirgin biçimde aşağıya doğru bir eğilim izliyorlar. Ekim ayını (dördüncü çeyrek olarak alınca) bir dönem öncesine göre üretim düşüşü var.

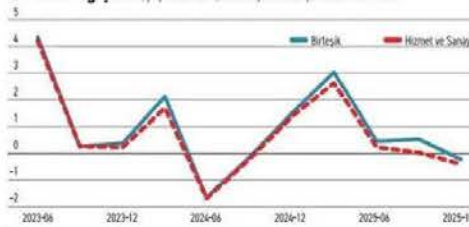
Ekim verisi sevimli değil. Ama tekrar hatırlatayım; üç sektörün birleşik üretim endeksi üçüncü çeyrekte yüzde 1,1 artarken, GSYH yüzde 3,6 arttı.

Kısacası, Ekim verisi sevimli değil. Ama tekrar hatırlatayım: üç sektörün birleşik üretim endeksi ile GSYH verisi, özellikle çeyreklik değişimlerde, ayrışabiliyor. Ayrıca bu sadece Ekim ayı verisi. Bu uyarılara karşın, eğilimin aşağıya doğru olduğu dikkate alındığında ve tersine bir gelişme olması için geçerli bir neden ortada görünmüyorken, dördüncü çeyreğin üçüncü çeyreğe kıyasla üretim açısından daha iyi geçmediğini söylemek mümkün görünüyor. Ek olarak **İSO**'nun PMI verisine de bakmakta yarar var. Bu endeks hem Ekim'de hem de Kasım'da eşik değerin altında kaldılar ve daralma yönündeki seyririni devam ettirdi. Buna karşın, Kasım ayında sınırlı bir toparlanma söz konusu.

Üretim endeksleri: 2023Q1-2025Q3 ve 2025 Ekim

Üretim değişimi (çeyreklik, %) 2023Q1-2025Q3 ve 2025 Ekim

İSO VE ESO ODAKULE'DE SANAYİNİN YOL HARİTASINI MASAYA YATIRDI

İstanbul Sanayi Odası (İSO) ile Eskişehir **Sanayi Odası (ESO)**, Odakule'de gerçekleştirilen toplantıda **sanayinin** güncel sorunlarını ve iki oda arasında yürütülen iş birliği çalışmalarını değerlendirdi.

ESO Yönetim Kurulu Başkanı Celalettin Kesikbaş ve ESO Meclis Başkanı Süha Özbay başkanlığındaki heyeti, **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan** ve **İSO** Meclis Başkanı **Ender Yılmaz** ağırladı. Toplantıya her iki odanın yönetim kurulu ve meclis üyeleri de geniş katılım sağladı. Karşılıklı görüş alışverişi şeklinde

geçen toplantıda, **sanayi** sektörünün içinde bulunduğu ekonomik koşullar, üretim süreçlerindeki dönüşüm ve firmaların karşı karşıya olduğu yapısal sorunlar gündeme geldi. Özellikle nitelikli iş gücü ihtiyacı, mesleki eğitim ile **sanayi** arasındaki bağın güçlendirilmesi ve istihdam odaklı projelerin önemi vurgulandı. **İSO** ile ESO

arasında yürütülen MEİP protokolünün, **sanayinin** ihtiyaç duyduğu insan kaynağının yetiştirilmesine katkı sunduğu belirtilirken, önümüzdeki dönemde eğitim ve istihdam alanlarında yeni ortak projelerin hayata geçirilmesi konusunda mutabık kalındı. İki oda yönetimi, **sanayinin** sürdürülebilir büyümesi için iş birliğinin artırılarak devam

edeceği mesajını verdi. Ziyaret kapsamında ESO heyetine, **İSO**'nun devam eden projeleri ve **sanayiye** yönelik yürüttüğü çalışmalar hakkında kapsamlı bir sunum da yapıldı. Toplantı, Türkiye'nin **sanayi** altyapısının güçlendirilmesi ve oda iş birliklerinin daha somut projelerle desteklenmesi yönündeki ortak hedeflerin altının çizilmesiyle sona erdi.